

<https://doi.org/10.18778/0867-5856.22.2.05>

Marta Maro-Kulczycka
Uniwersytet Łódzki
Instytut Geografii Miast i Turyzmu
e-mail: m.marokulczycka@wp.pl

CHARAKTERYSTYKA STUDENTÓW I ROKU TURYSTYKI I REKREACJI NA WYDZIALE NAUK GEOGRAFICZNYCH UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012

Historia kształcenia kadr dla turystyki w Uniwersytecie Łódzkim sięga roku 1977, od kiedy istniały kolejno: Podyplomowe Studium Turystyki (PST), specjalizacja z geografii turystyki w ramach kierunku „geografia”, samodzielna specjalność „geografia turystyki i hotelarstwa” (GTiH) oraz kierunek „turystyka i rekreacja” (TiR) (rozwój studiów z zakresu geografii turystyki szczegółowo przedstawiony został m.in. w publikacjach LISZEWSKIEGO 2006, red. 2008). Aktualnie na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ prowadzone są studia na kierunku „turystyka i rekreacja”. Mają one charakter dwuetapowy – trzyletnie studia licencjackie i dwuletnie uzupełniające studia magisterskie. Zajęcia odbywają się w trybie stacjonarnym (dziennym) oraz niestacjonarnym (zaocznym).

W latach 1995–2000 w czasopiśmie „Turyzm” publikowane były charakterystyki kandydatów na kierunek „geografia turystyki i hotelarstwa” (JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ, WŁODARCZYK 1995, JAŹDŻEWSKA, WOLANIUK 1996, STASIAK, WŁODARCZYK 1997, RZEŃCA, SZKUP 1998, LAWIN, SZKUP 2000), które powstawały na podstawie kwestionariuszy ankiety wypełnianych podczas pisemnego egzaminu na studia. Kwestionariusze stanowiły podstawę przebiegu egzaminu ustnego, odgrywały także rolę informacyjną. W późniejszych latach zaprzestano prowadzenia tego typu badań i tworzenia charakterystyki kandydatów. Sytuację tę uznano za niewłaściwą z punktu widzenia dostosowania programu nauczania do potrzeb i oczekiwań studentów. Z tego powodu w roku akademickim 2010/2011 wznowiono te studia i przeprowadzono ankietę wśród studentów I roku kierunku „turystyka i rekreacja” (MARO-KULCZYCKA 2010). Dotarcie do kandydatów było niemożliwe ze względu na fakt, iż obecnie na turystykę i rekreację nie ma egzaminów wstępnych (elektroniczna rekrutacja opiera się na wy-

nikach egzaminu maturalnego z wybranych przedmiotów). W roku akademickim 2011/2012 badania były kontynuowane.

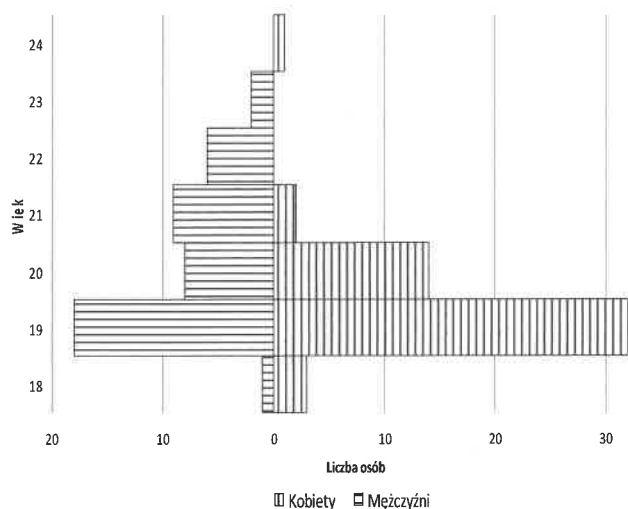
Głównym celem prowadzenia badań była chęć uzyskania odpowiedzi na pytania: skąd studenci dowiedzieli się o kierunku „turystyka i rekreacja”, jakie mają oczekiwania wobec studiów?, dlaczego się na nie zdecydowali?, jakie są ich plany na przyszłość? Charakterystykę studentów uzupełniły pytania o ich uprawnienia z zakresu turystyki, przynależność do organizacji turystycznych, studia na innym kierunku oraz o wyjazdy turystyczne w 2011 r.

Badania odbyły się 6 i 20 listopada (studia zaoczne) oraz 10 i 17 listopada (studia dzienne) 2011 r. podczas zajęć audytoryjnych. Metodą zastosowaną w badaniu była ankieta, zaś narzędziem badawczym kwestionariusz ankiety składający się z dziewięciu pytań (zarówno otwartych, jak i zamkniętych) oraz dziewięciu pytań metryczki. Założeniem były badania całościowe, lecz po zebraniu i weryfikacji materiału należy traktować je jako sondaż.

Łącznie przebadano 96 studentów – 63 ze studiów dziennych i 33 z zaocznych. Wśród respondentów nieznacznie przeważały kobiety (52 z 96 badanych). Biorąc pod uwagę strukturę wieku zdecydowanie dominowały osoby w wieku 19–20 lat – 84,7% ogółu respondentów (rys. 1). Ogólnie dla zdecydowanej większości osób TiR była jedynym kierunkiem studiów. Tylko czterech z 96 respondentów studiowało już dotychczas inny kierunek.

Większość badanych studentów ukończyła liceum ogólnokształcące, znacznie mniej – technikum (tab. 1). Wśród 18 absolwentów technikum siedmiu ukończyło szkołę o profilu hotelarskim, po trzech – ekonomicznym i gastronomicznym, po jednej – logistycznym, informatycznym (technik programista), hodowli koni,

instalacyjno-sanitarnym oraz architektury krajobrazu. Sześć osób zaznaczyło odpowiedź „inny rodzaj” – byli to absolwenci zagranicznych szkół średnich (na Białorusi i w Kazachstanie) oraz ogólnokształcącej szkoły muzycznej.

Rys. 1. Struktura płci i wieku respondentów
Źródło: opracowanie własne

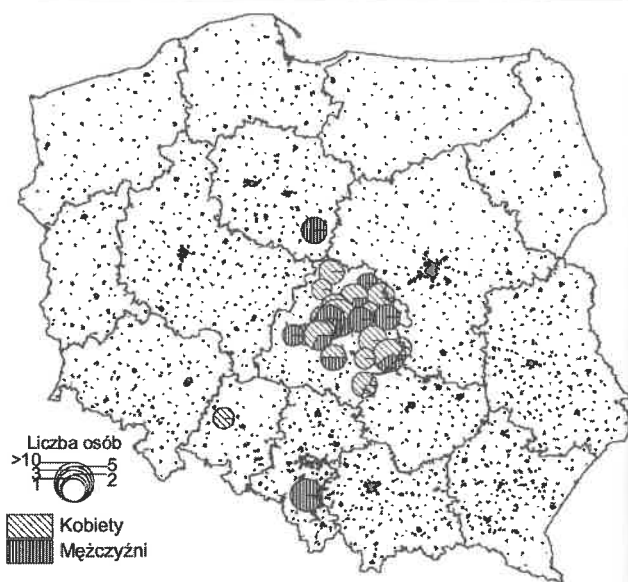
Respondenci zostali także zapytani o to, jakie przedmioty zdawali na maturze. Oprócz obowiązkowych: języka polskiego, języka obcego nowożytnego oraz matematyki, studenci zdawali geografię (81 osób, w tym 61 na poziomie rozszerzonym), wiedzę o społeczeństwie (13, 8 na poziomie rozszerzonym), historię (8) i biologię (3).

Tabela 1. Rodzaj ukończonej szkoły średniej przez respondentów

Rodzaj ukończonej szkoły średniej (n = 96)	% odpowiedzi
Liceum ogólnokształcące	68,8
Liceum profilowane	6,3
Technikum	18,8
Inny rodzaj	6,3

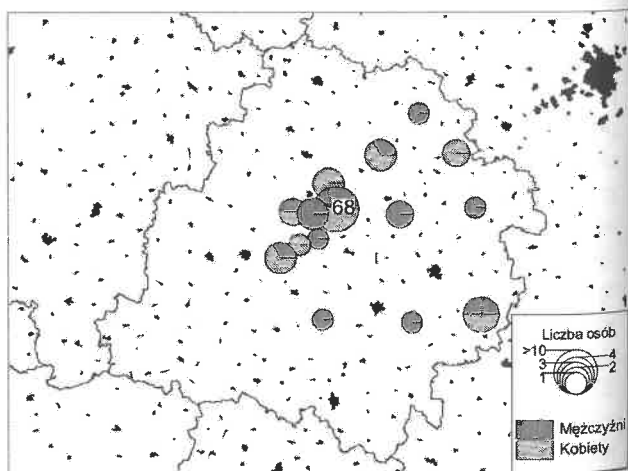
Źródło: opracowanie własne.

W trakcie badań respondentom zostało postawione pytanie: skąd pochodzą? (rys. 2). Spośród 96 badanych sześć osób pochodziło spoza Polski – z Białorusi (cztery), Kazachstanu oraz Ukrainy. Zdecydowana większość (91,7%) rekrutowała się z obszaru województwa łódzkiego. Jedynie cztery osoby pochodziły z innych województw – dwie z województwa śląskiego i po jednej z opolskiego oraz kujawsko-pomorskiego. Uzyskany wynik pokazuje regionalny zasięg oddziaływania kierunku TiR Uniwersytetu Łódzkiego. Świadczy o tym także fakt, iż połowa badanych osób z województwa łódzkiego pochodziła spoza Łodzi. Jest to sytuacja zbliżona do poprzedniego roku akademickiego, gdy 88,1% osób pochodziło z województwa łódzkiego (MARO-KULCZYCKA 2010).

Rys. 2. Pochodzenie respondentów
Źródło: opracowanie własne

Respondenci zostali poproszeni także o podanie aktualnego miejsca zamieszkania (rys. 3). Wszyscy badani mieszkali w województwie łódzkim, zaś zdecydowana większość (70,8%) w Łodzi. Biorąc pod uwagę tryb studiów stwierdzono, że w Łodzi mieszka więcej studentów „dziennych”. Ma to podstawy praktyczne – codzienne dojeżdżanie na uczelnię z innego miasta może być kosztowne, a czasem po prostu niemożliwe. Studenci „dzienni” dojeżdżający na zajęcia spoza Łodzi mieszkali w miejscowościach położonych w niewielkiej odległości (Zgierz, Konstantynów Łódzki) lub dogodnie z nią skomunikowanych (Koluszki). Prawie 3/4 respondentów mieszkało w domu rodzinnym (z rodzicami lub dziadkami), zaś 15,6% wynajmowało mieszkanie ze znajomymi. W akademiku mieszkało 10,4% badanych.

Rys. 3. Miejsca zamieszkania respondentów w województwie łódzkim
Źródło: opracowanie własne

Zdecydowanie najpopularniejszymi źródłami informacji o kierunku TiR na UŁ były: opowieści rodziny, znajomych oraz oficjalna strona internetowa Instytutu Geografii Miast i Turyzmu. Łącznie stanowiły one 80% źródeł wiedzy o studiach (rys. 4). Sytuację taką należy uznać za korzystną, pozytywne informacje przekazywane „pocztą pantoflową” świadczą bowiem o dobrym wizerunku kierunku wśród osób zainteresowanych studiami wyższymi. Ważna rola oficjalnej strony Instytutu wiąże się z coraz większym rozwojem elektronicznych źródeł informacji. Dlatego istotne wydaje się jej dalsze prowadzenie i bieżące modyfikowanie zgodnie z oczekiwaniami odbiorców. Popularność strony internetowej Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ jest aktywnie wykorzystywana przez twórców kierunku – w grudniu 2011 r. uruchomiono jej nową, bardziej interaktywną wersję.

Trzecim źródłem informacji były inne strony internetowe (np. strona Uniwersytetu Łódzkiego); jest ono jednak mało popularne – wskazało je jedynie 6,3% respondentów (na studiach zaocznych – 9,1%). Pozostałe źródła wiedzy o kierunku wymieniane były przez pojedyncze osoby.

Kolejnym elementem sprawdzanym w toku badań były powody, dla których respondenci zdecydowali się na rozpoczęcie studiów (rys. 5). Łącznie studenci wskazali 271 powodów, nadając im rangi od 1 (najważniejszy) do 3 (najmniej ważny). Co najmniej dwa motywy wymieniły 94 osoby, a trzy – 81 osób. Najważniejszymi powodami okazały się zainteresowania własne (82 wskazania, w tym 49 z rangą „1”) oraz chęć podróżowania i poznania świata (także 82 odpowiedzi, 34 z rangą „1”). Trzecim (rzadziej wskazywanym – 49 razy) motywem było przeświadczenie o możliwości znalezienia pracy w turystyce. Powód ten najczęściej wskazywany był jako drugi lub trzeci w kolejności; za istotniejszy uznali go studenci studiów niestacjonarnych. Pozostałymi przyczynami były: przeświadczenie o możliwości nauki języków obcych (26 wskazań) oraz namowa rodziny, znajomych (16). Inne wymienione w kwestionariuszu przyczyny wyboru studiów deklarowane były jednostkowo.

Powody wyboru studiów przez zbadanych studentów TiR na UŁ w dużym stopniu pokrywały się z motywami deklarowanymi przez kandydatów na GTiH w latach 1994–1999 oraz przez studentów I roku w roku akademickim 2010/2011 (JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ, WŁODARCZYK 1995, JAŹDŻEWSKA, WOLANIUK 1996, STASIAK, WŁODARCZYK 1997, RZEŃCA, SZKUP 1998, LAWIN, SZKUP 2000, MARO-KULCZYCKA 2010). W latach 1994–1999 pierwszą grupą motywów było „pogłębienie/zdobycie wiedzy”, wymieniane przez 20 do 40% kandydatów. Ważnym powodem wyboru GTiH było także „zainteresowanie geografiami i turystyką”, wymieniane przez od 25,9% (1994 r.) do 50% kandydatów (1996 r.).

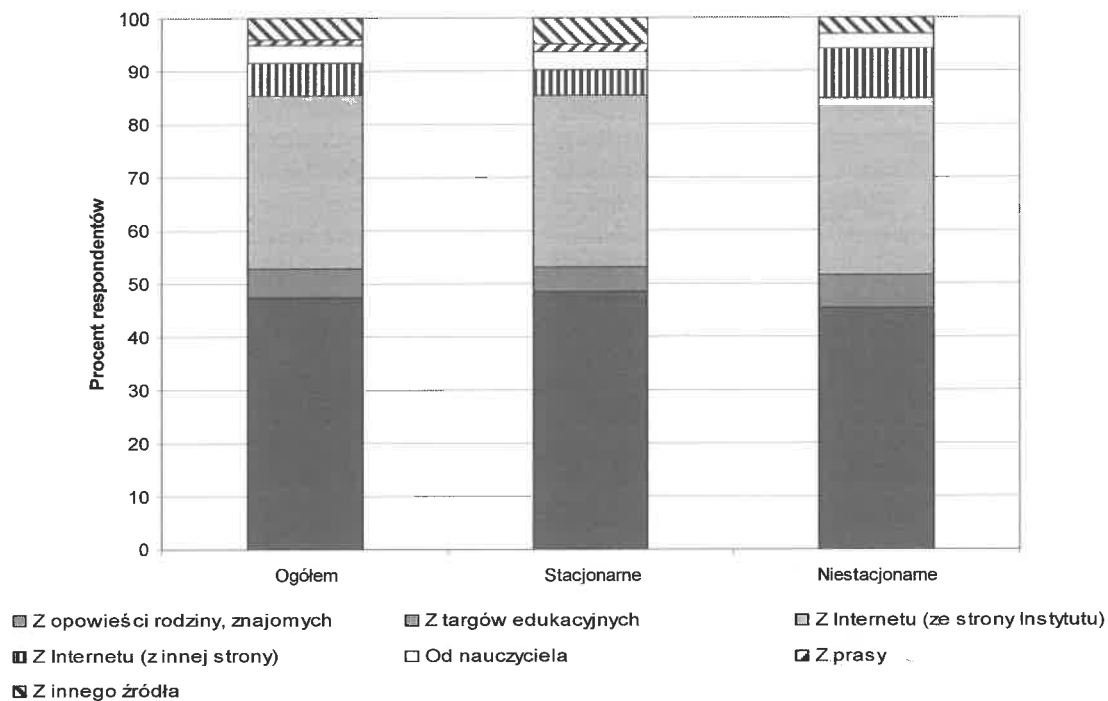
Dla potencjalnych studentów równie ważnym motywem była „chęć podróżowania, poznania świata”, którą jako czynnik decydujący określało od 33% (1996 r.) do ponad 70% kandydatów (1998–1999). Z kolei w roku akademickim 2010/2011 badani studenci I roku TiR jako główne motywy wyboru studiów wskazywali „zainteresowania własne” oraz „chęć podróżowania, poznania świata” (odpowiednio 76 i 73 wskazania).

Kolejne pytanie dotyczyło oczekiwań, jakie badani mają wobec studiów (rys. 6). Respondenci mieli wypowiedzieć się, w jakim stopniu oczekują realizacji wymienionych pięciu elementów (w skali od „bardzo tego oczekiwałem” do „zupełnie tego nie oczekiwałem”).

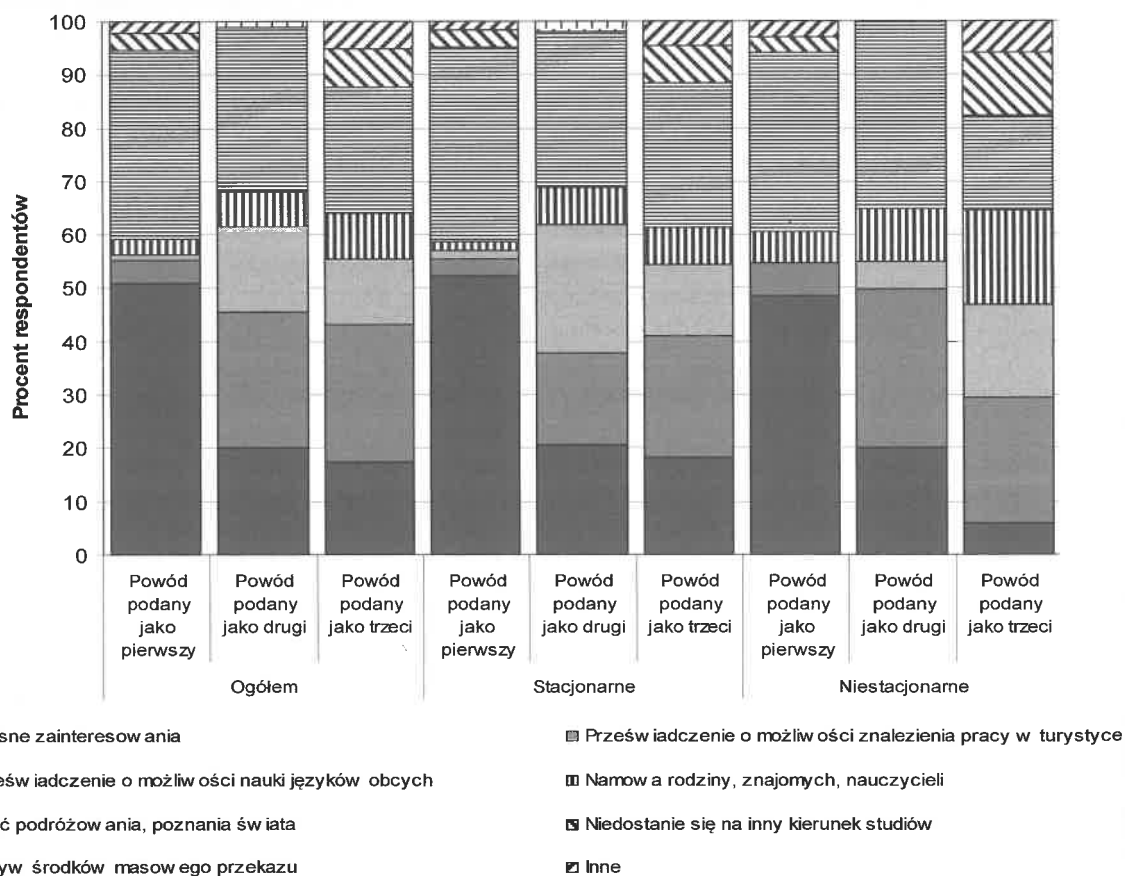
Biorąc pod uwagę dwie pierwsze odpowiedzi („bardzo tego oczekuję” i „raczej tego oczekuję”), najważniejsze dla respondentów okazało się przeświadczenie o możliwości znalezienia dobrej pracy – 95,8% osób bardzo lub raczej tego oczekuje. Tak więc, mimo że praca zawodowa nie stanowiła głównego powodu wyboru studiów, to w przypadku ich rozpoczęcia stała się najważniejszym oczekiwaniem badanych. Równie popularnymi oczekiwaniami są: podróżowanie oraz rozwój własnych zainteresowań, których bardzo lub raczej oczekuje odpowiednio 91,7% i 88,5% badanych. Rzadziej deklarowano chęć nawiązania kontaktów towarzyskich oraz nauki języków obcych, ale także one mają duży odsetek odpowiedzi pozytywnych – po 83,3% (przy czym w przypadku nawiązywania kontaktów towarzyskich aż dla 16,7% badanych jest to obojętne).

Studenci zostali zapytani także, czy posiadają jakieś uprawnienia z zakresu turystyki i rekreacji oraz czy należą do organizacji turystycznych. W obu przypadkach dominowała odpowiedź przecząca. Uprawnieniami legitymuje się jedynie 14,6% badanych, a do organizacji turystycznych należy 6,3%. Wśród osób z uprawnieniami najpopularniejsze są certyfikaty związane z żeglarstwem i pływaniem – pięć osób ma patent żeglarski, zaś cztery z nich – ratownika WOPR. Wśród wymienionych uprawnień pojawiły się także certyfikaty animatora czasu wolnego (2) i opiekuna kolonijnego (4). Dwie osoby ukończyły kurs asekuracji we wspinaczce.

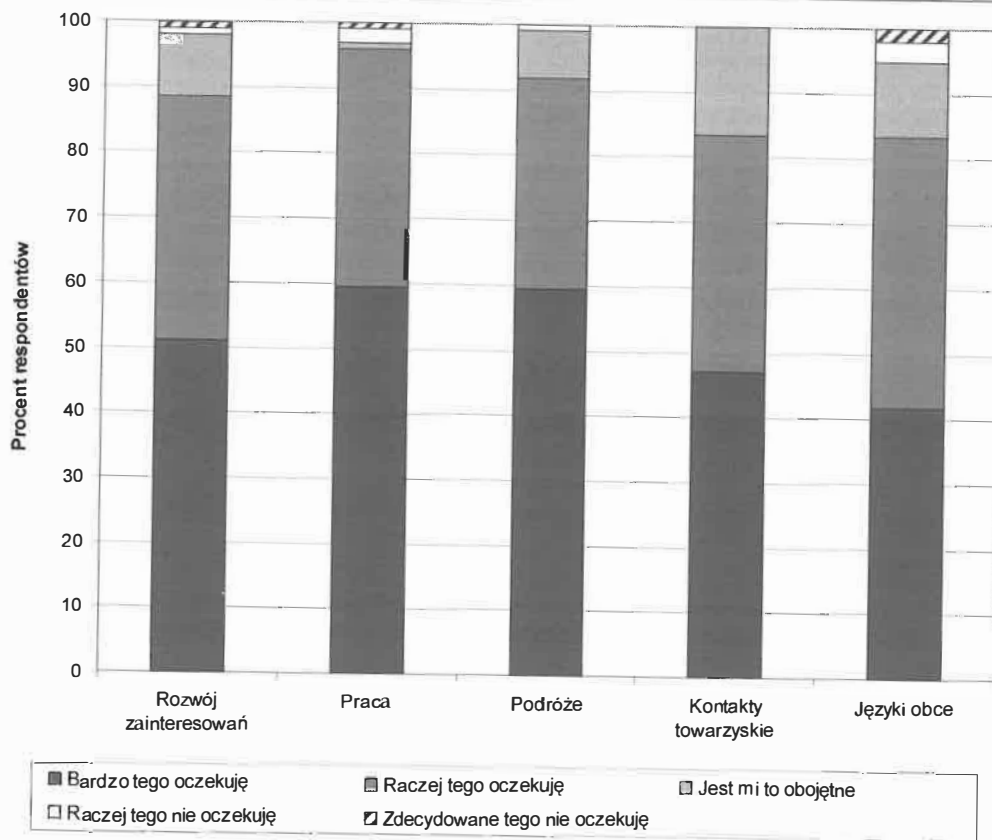
Co do wskazanych organizacji turystycznych stwierdzono, że pięć osób należy do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, a jedna do Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych. Podobnie jak w poprzednim roku akademickim, zjawisko to wydaje się być niepokojące. Skoro najważniejszym deklarowanym powodem wyboru studiów były zainteresowania własne, dlaczego nie idą za nimi działania praktyczne, przejawiające się zarówno w zdobywaniu uprawnień, jak i przynależności do różnorodnych organizacji? Sytuacja ta przypomina trend

Rys. 4. Źródła informacji o istnieniu kierunku „turystyka i rekreacja” na Uniwersytecie Łódzkim
Źródło: opracowanie własne

Rys. 5. Powody wyboru przez respondentów studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” na Uniwersytecie Łódzkim
Źródło: opracowanie własne

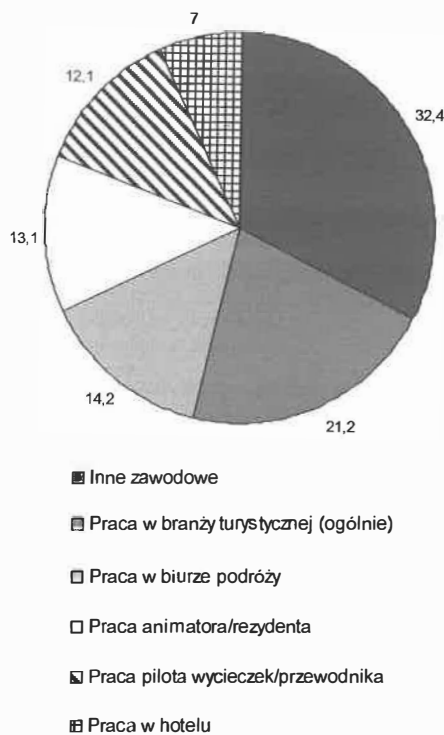

Rys. 6. Oczekiwania respondentów wobec studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” na Uniwersytecie Łódzkim
Źródło: opracowanie własne

występujący wśród kandydatów na GTiH na UŁ w latach 1994–1999 (LAWIN, SZKUP 2000), u których przynależność do organizacji turystycznych stopniowo spadała – z 33% w 1994 r., przez 25% w 1996 r. aż do 9,1% w roku 1999.

W kolejnym pytaniu badani zostali poproszeni o wymienienie swoich planów na przyszłość. W pytaniu nie zaznaczono, czy mają to być plany o charakterze osobistym czy też zawodowym. Badani podawali na ogół po kilka odpowiedzi, łącznie 99 razy wymieniono zamierzenia związane z pracą zawodową (niektórzy respondenci wskazywali na kilka tego typu planów). Łącznie 67,7% planów zawodowych łączy się z pracą w turystyce lub rekreacji (rys. 7). Największą grupę stanowiła odpowiedź „praca w branży turystycznej” (bez wyszczególnienia jej rodzaju) – około 20% odpowiedzi. Większa grupa – około 1/3 ma plany zawodowe niezwiązane z turystyką. Można więc uznać, że studenci oczekują od studiów zdobycia wiedzy i umiejętności potrzebnych na rynku pracy, ale niekoniecznie związanych z turystyką.

Biorąc pod uwagę plany pozazawodowe, to najczęściej deklarowane jest ukończenie studiów (18 razy) oraz podróżowanie po świecie (15 odpowiedzi). Ponadto dziewięć osób chce wyjechać na dłuższą zagranicę, po cztery – nauczyć się kilku języków obcych,

Rys. 7. Plany zawodowe respondentów
Źródło: opracowanie własne

poznawać nowych ludzi czy po prostu być szczęśliwym. Inne plany wskazywane były jednostkowo. Wśród najoryginalniejszych zamierzeń można wymienić zostanie: nauczycielem tańca, operatorem lub montażystą filmowym, rentierem, instruktorem jazdy konnej, kaskaderem.

Plany na przyszłość respondentów są w dużym stopniu zbieżne z ogólnymi tendencjami obserwowanymi wśród kandydatów na GTiH z lat 1994–1996 oraz wśród studentów I roku TiR w roku akademickim 2010/2011 (tab. 2). W porównaniu z poprzednim rokiem nieco zmniejszył się udział planów zawodowych związanych z turystyką, a pojawiło się więcej zamierzeń z nią niezwiązanych.

T a b e l a 2. Plany na przyszłość deklarowane przez kandydatów na GTiH UŁ w latach 1994–1996 oraz przez studentów I roku TiR w 2010 i 2011 r.

Plany	Rok				
	1994	1995	1996	2010 (n=104)	2011 (n=114)
	% odpowiedzi				
Podróżowanie	23,1	–	27,0	18,3	13,2
Praca pilota wycieczek/przewodnika	23,8	23	47,7	9,6	10,5
Praca w biurze podróży/hotelu	36,2	50	26,7	21,1	18,4
Praca w branży turystycznej (bez wyszczególnienia rodzaju)	–	–	11,1	26,0	18,4
Praca animatora/rezydenta	–	–	–	10,6	11,4
Inne zawodowe	6,8	–	–	14,4	28,1

Ź r ó d ł o: JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ, WŁODACZYK (1995), JAŹDZEWSKA, WOLANIUK (1996), RZEŃCA, SZKUP (1998), STASIAK, WŁODARCZYK (1997), LAWIN, SZKUP 2000, MARO-KULCZYCKA (2010) oraz badania własne.

T a b e l a 3. Miejsca wyjazdów turystycznych respondentów w 2011 r.

Kraj	Liczba osób	Kraj	Liczba osób
Polska	52	Chorwacja	2
Hiszpania	5	Węgry	2
Czechy	4	Słowacja	2
Francja	4	Tunezja	1
Bułgaria	3	Albania	1
Włochy	3	Rosja	1
Niemcy	3	Ukraina	1
Turcja	3	Dania	1
Egipt	3	Litwa	1
Anglia	3	Czarnogóra	1
Holandia	2	Szwecja	1
Austria	2	USA	1
Grecja	2	Słowenia	1

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

Badania w roku akademickim 2010/2011 wzbogacono w stosunku do badań z roku poprzedniego o pytanie dotyczące wyjazdów turystycznych respondentów w roku 2011. W okresie tym w wyjazdach uczestniczyło $\frac{3}{4}$ badanych. Wśród 71 osób, które wyjechały najpopularniejszym miejscem wyjazdów były miejscowości położone w Polsce, które odwiedziły 52 osoby (tab. 3). Najwięcej z nich (14) wyjechało do Zakopanego, zaś na drugim miejscu znalazło się Mielno – osiem wskazań. Biorąc pod uwagę wyjazdy zagraniczne, najpopularniejsza była Hiszpania, do której podróż odbyło pięć osób. Po cztery osoby wyjechały do Czech oraz Francji, a po trzy do Bułgarii, Włoch, Niemiec, Turcji, Egiptu oraz Anglii.

Analizując cele przeprowadzonych badań, należy stwierdzić, że:

1. Najpopularniejszymi źródłami informacji o kierunku „turystyka i rekreacja” w badanej grupie były opowieści rodziny, znajomych (47,4% odpowiedzi) oraz oficjalna strona internetowa Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ (32,6% wskazań).

2. Najważniejszymi powodami wyboru studiów okazały się własne zainteresowania studentów (30,3% ogółu wskazań) oraz chęć podróżowania, poznania świata (30,3%). Nieco rzadziej wskazywano na możliwość znalezienia pracy w turystyce (18,1% odpowiedzi).

3. Respondenci oczekują od studiów przede wszystkim możliwości znalezienia dobrej pracy (95,8% bardzo lub raczej), jak również licznych podróży (91,7% bardzo lub raczej). Istotnym oczekiwaniem jest również rozwój własnych zainteresowań.

4. Przyszłą pracę zawodową duża część respondentów chce związać z turystyką (67,7% ogółu planów zawodowych). Najważniejszymi planami o charakterze pozazawodowym są: ukończenie studiów oraz podróżowanie po świecie.

Niepokojący jest fakt, iż studenci w przeważającej większości nie posiadają uprawnień z zakresu turystyki i rekreacji, jak również nie należą do organizacji turystycznych. Można tu zauważyć brak działań praktycznych związanych z deklarowanymi zainteresowaniami własnymi respondentów. Rozwój tych zainteresowań może być także realizowany w trakcie wyjazdów o charakterze turystycznym, w których uczestniczyło w 2011 r. 76% respondentów. Były to przede wszystkim wyjazdy krajowe, w mniejszym stopniu poza granice Polski.

Charakterystykę studentów pierwszego roku TiR na Uniwersytecie Łódzkim sporządzono po raz drugi. Nie pozwala to jeszcze na wysnuwanie wniosków o istnieniu nieokreślonych tendencji i ciągłości pewnych zjawisk. Należy jednak podkreślić, że dalsze tworzenie tego typu charakterystyki może pozwolić na lepsze poznanie studentów, a w przyszłości – na stworzenie ich profilu. Jest to tym bardziej istotne, iż

obecny tryb rekrutacji (elektroniczna, na podstawie wyniku egzaminu maturalnego) nie pozwala na dobre poznanie profili kandydatów na studia.

BIBLIOGRAFIA

- JAKÓBCZYK GRYSZKIEWICZ J., WŁODARCZYK B., 1995, *Charakterystyka kandydatów na studia z geografii turystyki i hotelarstwa na Uniwersytecie Łódzkim w roku akademickim 1994/1995 (Pierwszy nabór na studia z geografii turystyki i hotelarstwa)*, „Turyzm”, 5/1, s. 84–88.
- JAŹDZEWSKA I., WOLANIUK A., 1996, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w 1995 r.*, „Turyzm”, 6/2, s. 121–125.
- LAWIN M., SZKUP R., 2000, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1998–1999*, „Turyzm”, 10/1, s. 131–138.
- LISZEWSKI S., 2006, *Powstanie i rozwój geografii turystyki w Łodzi*, „Turyzm”, 16/2, s. 154–182.
- LISZEWSKI S. (red), 2008, *Kształcenie geografów na potrzeby turystyki na Uniwersytecie Łódzkim (1982–2008)*, IGMiT UE, Łódź.
- MARO-KULCZYCKA M., 2010, *Charakterystyka studentów I roku turystyki i rekreacji na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w roku akademickim 2010/2011*, „Turyzm”, 20/2, s. 63–68.
- RZEŃCA P., SZKUP R., 1998, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w 1997 r.*, „Turyzm”, 8/1, s. 69–75.
- STASIAK A., WŁODARCZYK B., 1997, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w 1996 r.*, „Turyzm”, 7/1, s. 97–103.